

Нинішнього року М. Сенченко відзначає подвійний ювілей. У травні Миколі Івановичу виповнюється 65 років, а у листопаді буде 15 років, як він очолює Книжкову палату України. Ювілейний для вченого й наступний 2011-й: сорок п'ять років тому розпочалася його трудова біографія. Її віхи: Харківський інститут інженерів комунального господарства — завідувач лабораторії обчислювальної техніки, начальник ЕОМ, старший викладач, доцент кафедри прикладної математики та обчислювальної техніки; Центральна наукова бібліотека Академії наук УРСР, яку він очолював упродовж семи років; університет "Києво-Могилянська академія" (1992—1993) — проректор; Київський державний інститут культури (1993—1995) — проректор з питань економіки та міжнародних зв'язків, завідувач кафедри документознавства; і як уже зазначалось, Книжкова палата України.

Змінювались посади, місце роботи, але головним залишався її стиль — працювати з думкою про перспективу. Без відриву від виробництва М. Сенченко закінчив у 1974 році аспірантуру в альма матер — Харківському інституті радіоелектроніки, що відкрило перед ним шлях у науку, нові обрії трудової діяльності. Отримавши значний практичний досвід роботи з експлуатації ЕОМ другого покоління, програмування і створення автоматизованих систем управління, продовжував фахове вдосконалення.

Його подальша робота у Харківському інституті інженерів комунального господарства стала практичним утіленням принципів, розроблених у дисертації, тема якої — "Розробка й дослідження принципів синтезу автоматизованих обчислювальних структур". Під керівництвом молодого вченого було розроблено проект і здійснено будівництво обчислювального центру, освоєно ЕОМ Єдиної системи.

Нове місце роботи — Центральна наукова бібліотека Академії наук УРСР, якій згодом за його ініціативою було присвоєно ім'я В. І. Вернадського — першого президента Української академії наук — внесло корективу в наукову роботу М. Сенченка, вона була зорієнтована на вдосконалення бібліотечної та бібліографічної діяльності, визначення місця і ролі книги та бібліографії в інформаційному суспільстві. І тут знадобилися знання вченого у галузі інформаційно-обчислювальної техніки. Микола Іванович став ініціатором проекту й керівником робіт з автоматизації бібліотеки, створення локальної комп'ютерної мережі. Тоді ж (1988) вчений захистив докторську дисертацію на тему "Обчислювальні машини, комплекси, системи і мережі".

Бібліотекознавство, книгознавство та дотичні до нього галузі стали темами багатьох наукових досліджень М. Сенченка. Так, у співавторстві з Л. Дубровіною, Л. Костенком, М. Слободяником він розробив "Концепцію розвитку бібліотечної справи в Україні" (1992), з М. Берлінською — "Основні положення концепції забезпечення збереження центральних фондів республіки" (1998). Микола Іванович підготував із колегами низку доповідей і повідомлень, які були оприлюднені на міжнародних і вітчизняних конференціях: "Перспективи розвитку наукових бібліотек" (1988; однойменна стаття того самого року була надрукована у "Віснику АН УРСР"); "Бібліотечній справі — інтенсивний розвиток" (1989, у співавторстві з Л. Костенком, Л. Дубровіною).

Микола Іванович використовує будь-яку можливість, аби донести до широкої аудиторії інформацію про проблеми розвитку бібліотек, які його хвилюють. Насамперед, засоби масової інформації, фахову періодику. Назвемо лише деякі із його публікацій кінця 80-х — першої половини 90-х років минулого століття: газетні інтерв'ю — "Фонди, колекції, каталоги" ("Друг читача", 10 листопада 1988 року), "І все це

— заради читачів" ("Вечірній Київ", 10 жовтня 1988); "Звідки черпати інформацію?" ("Вечірній Київ", 26 червня 1988 року); "Гине бібліотека, а значить, і культура" ("Правда України", 3 лютого 1995 року).

Покликаний і мобілізований книгою, М. Сенченко по-стійно переймається також проблемами національного книговидання. Свідчення цього — його численні публікації на цю актуальну тематику. Без книги немає культури, зазначає Микола Іванович в одному з інтерв'ю, яке було вміщене в газеті "Радянська Україна" за 22 травня 1988 року. Книги — це документальна пам'ять України, переконаний науковець, тож її потрібно зберігати. І це справа державної ваги. Проблеми історико-кодиологічного збереження рукописної й друкованої книги та видавничої справи він порушив у публікації "Науково-дослідна програма "Документальна пам'ять України", надрукованій у "Віснику АН УРСР" (№ 4, 1992), а також в однойменній доповіді, виголошеній на науково-теоретичній конференції "Хмельницькому — 500" (1991). Науковець глибоко переконаний, що "... в пору духовного відродження українського народу потрібна реальна, добре продумана програма державної документальної та інформаційної політики, яка б врятувала суверенітет України...". З основними напрямками науково-дослідної праці зі збирання та збереження документальних фондів України було ознайомлено учасників Республіканської наукової конференції "Бібліотека — інформатизація — наука" (Київ, 8—10 жовтня 1991 року) та читачів журналу "Київська старовина" (1992, № 2).

Національна програма "Документальна пам'ять України", до розроблення якої долучився ювіляр, стала результатом напруженої творчої роботи вченого у справі опрацювання інформації, особливо бібліографічної, як одного з елементів книжкової культури.

Із приходом М. Сенченка у Книжкову палату України в його науковій та публіцистичній діяльності чіткіше окреслився такий напрям, як бібліографія, з'явився новий — інформатизація, про що свідчать статті "Проблеми, проблеми, проблеми?" та "Роль національної бібліографії в інформатизації України", які майже одночасно були надруковані у двох провідних фахових журналах України — "Вісник Книжкової палати України" (1996, № 6) та "Палітра друку" (1996, № 4). А перед цим газета "Молодь України" (12 вересня 1996 року) надрукувала інтерв'ю з М. Сенченком "Навігатори інформаційного моря", де порушено проблеми розвитку вітчизняної бібліографії. Її проблемам і перспективам науковець присвятив статті, що були оприлюднені у "Віснику Харківської державної академії культури" (1991, випуск 1) й у "Бібліотечному віснику" (1998, № 1) та у низці інших публікацій.

Результатом цілеспрямованої діяльності Миколи Івановича з відродження державної бібліографії стало повне відновлення Книжковою палатою випуску державних поточних бібліографічних покажчиків. Ним ініційована також підготовка ретроспективних науково-допоміжних бібліографічних посібників серії "Етноси України", проведення наукових досліджень унікального фонду забороненої свого часу літератури, так званого спецфонду. У 2003 році завершено перший етап цих досліджень і видано науковий бібліографічний покажчик "Спецфонд Книжкової палати України (1917—1921)".

Значно розширилось коло науково-публіцистичних робіт та поглибився зміст науково-дослідницької діяльності вченого з питань книгознавства, проблеми якого він тісно пов'язав з тими, що стосуються таких важливих сфер, як видавничая діяльність та книгорозповсюдження. Результат —

М. Сенченко став автором майже 80 публікацій з цієї тематики. Ще не висохла друкарська фарба останнього видання "Енциклопедія журналіста та видавця", підготовленого у співавторстві з Ю. Бондарем та М. Головатим, що розпочало лік друкованих праць нинішнього року, а "Українська книга у контексті світового книговидання" (у співавторстві з О. Афоніним) завершила минулий. Перша містить 3 600 статей — інформацію про понад 300 відомих українських журналістів і видавців, довідки про найпомітніші українські та зарубіжні засоби масової інформації, дані про установи та організації, а також про провідні навчальні заклади, які займаються підготовкою фахівців із журналістики та видавничої справи; багато термінів і понять, наведених в енциклопедії стосуються інформаційного простору, особливостей його функціонування, пов'язані з інформаційно-комунікативною сферою, політологією, управлінням людськими та матеріальними ресурсами, маркетингом, юриспруденцією.

"Хронікою подій", що "відбувалися впродовж шістнадцяти — вісімнадцяти років доби незалежної України, і стосуються української книги", стала "Українська книга у контексті світового книговидання". Аналіз вітчизняного книговидання досить невтішний. Тим ціннішим є досвід, здобутий у цій царині в інших країнах, з яким знайомить видання, подаючи факти економічного сприяння випуску книги. Це, здебільшого, зниження ставки податку на додану вартість або його скасування; зниження плати за пересилання друкованих видань; державні закупівлі книг для бібліотек та навчальних закладів; надання кредитів та субсидій видавцям.

Помітний слід у вітчизняному книгознавстві залишило наукове видання "Словник книгознавчих термінів", підготовлений М. Сенченком у співавторстві з В. Бураном, В. Медведєвою, Г. Ковальчук. Випущене сім років тому, воно не втратило свого значення й тепер.

І чужому научайтесь, і свого не цурайтесь. Цей Шевченків заповіт став для М. Сенченка дороговказом у його творчому і науковому житті. Приклад — його чисельні наукові розвідки, що стосуються книгознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства, видавничої та бібліотечної справи, книгорозповсюдження, автоматизації бібліотечно-інформаційних систем, проблем розвитку інформаційного середовища, захисту інформаційного простору держави. Кожна п'ята публікація на цю тематику стосується досвіду зарубіжних країн. І що прикметно: автор не тільки розповідає про нього, а пропонує, як його застосувати у нашій державі. М. Сенченко, детально вивчивши досвід видавничої діяльності Канади, ознайомив з ним видавничий загал України. "Видавнича справа в Канаді — захист національних інтересів" ("Вісник Книжкової палати", 2005, № 4) та "Книгодрукування і мас-медіа Канади: аналітичний огляд" (2006). Як мовиться, не потрібно за досвідом ходити за море, він поруч — у сусідній Росії. Цей досвід став темою шести публікацій М. Сенченка, зокрема таких: "Видавнича справа. Україна і Росія — пільги і податки" ("Вісник Книжкової палати", 1998, № 4), "Україна і Росія: різні умови — різні досягнення", вже назви яких розкривають порушені проблеми. Як, до речі, й назви тих, що присвячені вітчизняному книговиданню: "Маємо те, що маємо" ("Палітра друку", 2004, № 4), "Чи підніметься з колін українське книговидання?" ("Вісник Книжкової палати", 1997, № 4).

Але Микола Іванович не тільки порушує проблеми, а й пропонує, як їх вирішити. Так, ще у 1999 році, виступаючи на парламентських слуханнях "Інформаційна політика України: стан та перспективи", М. Сенченко вніс пропозиції щодо виходу видавничої справи із кризового стану. По-перше, українська книга, як і російська, мала б бути звільненою від податку на додану вартість. Це дало б видавничій сфері змогу оновити поліграфічну галузь, зробити її рентабельною. Як показав подальший розвиток подій, саме звільнення вітчизняних суб'єктів видавничої справи від податку на додану вартість допоміг їм вижити у ринкових умовах. Однак

проблема залишилась, оскільки й досі не зникло у деяких можновладців бажання за рахунок ліквідації податкових пільг для української книги врятувати національну економіку, що досить сумнівно. Актуальним і сьогодні, як і десять років тому, залишається розроблення стратегії розбудови видавничого сектору національної економіки, про що М. Сенченко говорив ще на парламентських слуханнях у 1999 році і про що не втомлюється повторювати протягом останнього десятиліття — статті "Книжкова справа України: ретроспектива і перспектива" ("Вісник Книжкової палати", 2006, № 9), "Випуск друкованої продукції в 2004 році та інформаційна безпека" ("Вісник Книжкової палати", 2005, № 5), "ПДВ у видавничій справі русифікує Україну..." ("Друкарство", 2000, № 2), "Post Scriptum" ("Книжковий клуб плюс", 2005, № 11); виступи на IX Міжнародній книжковій виставці-ярмарку "Зелена хвиля" (Одеса, 2004) — порушено проблеми інформаційно-електронного забезпечення книжкового ринку і системи класифікації книжкової торгівлі; на засіданні "круглого столу" Міжнародної науково-практичної конференції "Молодь і книга на межі двох тисячоліть" (18—20 жовтня 1999 року) йшлося про проблеми книговидання і книгорозповсюдження в Україні.

По-друге, Україна має увійти у світовий інформаційний простір, одночасно вживаючи заходи для захисту власного. На жаль, ця проблема, особливо стосовно захисту національного інформаційного простору, не до кінця розв'язана і сьогодні. І знову М. Сенченко б'є на сполох. Свідчення цього — його публікації "Інформаційна агресія та її вплив на культуру" ("Вісник Книжкової палати", 2006, № 12; 2007, № 1; 2009, № 12; 2010, № 1—3), "Інформаційний простір України" ("Книга: дослідження і матеріали: збірник", 2002, № 80), "Інформаційно-психологічна війна проти України і єврейське питання" ("Вісник Книжкової палати", 2006, № 4), "Незалежність України і ЗМІ" ("Персонал", 2005, № 9), "Психоаналітики інформаційної агресії" ("Персонал плюс", 2005, 19—25 жовтня), "Соціальна інформація в глобальному інформаційному просторі" ("Вісник Книжкової палати", 2008, № 7) та доповідях "Інформаційна агресія та її вплив на економічну безпеку України", оприлюдненій на III Міжвідомчому науково-практичному семінарі "Шляхи і механізми забезпечення інформаційної безпеки держави і суспільства", організованому Військовим інститутом Київського національного університету імені Тараса Шевченка (2009); "Негативні наслідки інформаційно-комп'ютерної революції", прочитаній в Національному технічному університеті України "Київський політехнічний інститут" 1 жовтня 2001 року.

Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство, проблеми захисту національного інформаційного простору — важливі теми науково-публіцистичної діяльності М. Сенченка. Але ними вона не вичерпується. Тематика його публікацій — широка, стосується найрізноманітніших аспектів, у них розглядаються вузлові проблеми політичного, культурного і громадського життя країни. Тематичний діапазон наукової творчості надзвичайно широкий, особливу увагу Микола Іванович зосередив на вивченні питань розвитку України, глобалізму, конспірології, стратегії "керуваного хаосу", деїдологізації "культурної революції", інформаційних війн тощо.

М. Сенченко сміливо виступає у своїх публікаціях проти організацій і угруповань, які об'єднані, на його думку, в мережу і, маючи у своєму розпорядженні величезні фінансові ресурси і засоби масової інформації, намагаються завоювати владу і встановити тотальний контроль над усім світом. Події ХХ і першого десятиліття нинішнього століття примушують Миколу Івановича задуматися про справжні причини того, що сталося, й того, що чекає нас у майбутньому, над долею України та її народу і дійти висновку, що проводиться тотальна дезінформація суспільства.

Професор М. Сенченко дає відповідь на багато запитань, які турбують людство, підбіркою творів відомих істориків, що ввійшли до серії "Реванш історії — фальшиві цін-

ності великих революцій", ініціатором заснування якої він став у 2003 році своїми опублікованими дослідженнями: "Хто і навіщо розпалює вогонь антисемітизму?" (2002), "Україна: шляхом незалежності чи неоколонізації" (2003), "Культурна революція" в Україні, або Управління деградацією", "Общество истребления — стратегическая перспектива "демократических реформ" (2004), "Латентні структури світової політики" (2005), "Четверта світова "інформаційно-психологічна" війна" (2006), "Энциклопедия тайных обществ" (2008), "Теория и практика невидимых войн" (2009) тощо.

Змінюючи й уточнюючи формулювання позицій, він водночас дає високу оцінку ролі інформації в суспільстві, пропагує духовні цінності, розкриває ідеологію сіонізму, його подвійні стандарти, расову сутність.

Робота у Книжковій палаті України — особлива сторінка в біографії Миколи Івановича, як, до речі, й в очолюваної ним установи, яка у 2003 році отримала статус наукової. Тут сповна розкрилися його можливості, як керівника, організатора, науковця, публіциста.

Виняткова здатність панорамного стратегічного мислення, розуміння взаємозв'язків різних явищ і факторів, а також майбутнього розвитку подій визначили його талант, як людини новітньої формації. Микола Сенченко чітко усвідомлює загальні проблеми, що гальмують розвиток сучасного книжкового ринку. Його виступи, статті про створення єдиного інформаційного простору для видавництва, книжкової торгівлі і бібліотек багатьма колегами оцінено як одні з найконструктивніших, що закладають перспективну лінію роботи з книгою. Стратегічне мислення М. Сенченка проявилось особливо яскраво в проєкті "Книги, що є в продажу, і ті, що друкуються" (типу Books in print) — пріоритетному, з його точки зору, напрямі книговидавничої політики. За його ініціативи впроваджується інформаційно-бібліографічна система, яка є складовою майбутньої системи книгорозповсюдження, створено зведений електронний каталог видань незалежної України. Робляться перші кроки входження у світовий інформаційний простір за допомогою мережі Інтернет, впроваджуються норми і правила, що висуваються до книги на міжнародному рівні. Так, у 2000—2001 роках видано еталонний варіант таблиць Універсальної десятикової класифікації українською мовою, керівником проєкту якого став Микола Іванович, у 2004 році — "Англо-американські правила каталогізації". Позаторік було надруковано чотири книги другого виправленого і доповненого видання Універсальної десятикової класифікації українською мовою. На черзі — випуск електронного видання УДК. Усе це допоможе впорядкувати і спрямувати всіма каналами, відкритими для користувачів світу, інформаційні потоки.

Саме Книжкова палата України розширила можливість плідного наукового пошуку, відкриття нових імен і фактів, співставлення різних точок зору.

Науковець за покликанням, людина, якій притаманне перспективне бачення, він очолює нові напрями наукових досліджень, що дає змогу розширити функції Книжкової палати України і підвищити її роль як науково-інформаційного центру.

Усвідомлюючи велике значення інформатизації суспільства, М. Сенченко розробив проєкт оцифрування фондів Державного архіву друку, поступова реалізація якого забезпечить віддалений доступ до скарбниці національного надбання.

Завдяки ініціативі М. Сенченка та за його безпосередньої участі дослідницька, наукова й аналітична робота

в галузі державної бібліографії, книгознавства, статистики друку, впровадження нових інформаційних технологій зробили Книжкову палату потужною науково-інформаційною установою держави, яка активно сприяє розвитку видавничої справи, пропаганді української книги, забезпечує інтереси держави в нарощуванні інтелектуального та інформаційного потенціалу.

М. Сенченко завжди є активним учасником бібліотечних конференцій, видавничих та інформаційних форумів, симпозіумів, нарад.

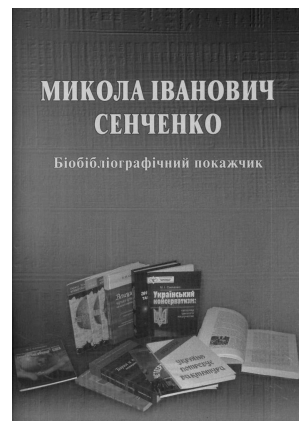
Микола Іванович — ініціатор створення і головний редактор реферативних журналів "Політика. Політичні науки", "Економіка. Економічні науки" (виходили до 2006 року) та науково-практичного журналу "Вісник Книжкової палати", науковий авторитет якого з року заснування (1996) значно зріс і у 2000 році президією Вищої атестаційної комісії України його віднесено до наукових фахових журналів.

Кожна справа людиною ставиться і людиною славиться. Справа М. Сенченка — його робота, громадська діяльність, його книги, статті, огляди. Нещодавно випущений біобібліографічний покажчик "Микола Іванович Сенченко" відобразив понад 400 його публікацій, у тому числі 35 монографій. А по праці — і честь. М. Сенченка нагороджено медалями "За доблестний труд. В ознаменованіе 100-летия со дня рождения В. И. Ленина" (1970), "За трудовую доблесть" (1981) й Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР — "За значний особистий вклад у розвиток бібліотечної справи в республіці, активну науково-методичну роботу..." у 1990 році. У 1995 році Микола Сенченко отримав академічне звання дійсного члена (академіка) Міжнародної академії інформатизації в галузі інформаційної культури, наукове звання професора кафедри "Документознавство". У 1999 році йому присвоєно почесне звання "Заслужений діяч науки і техніки України".

Рішенням президії Міжнародної кадрової академії М. Сенченку за значний особистий внесок у розвиток наукових знань та плідну педагогічну діяльність присвоєно звання почесний доктор (2002), а за високий професіоналізм, сприяння розвитку національної культури, науки й освіти, а також зміцнення міжнародного співробітництва М. Сенченко нагороджений золотою медаллю "За заслуги в освіті" (2004).

Указом Президента України від 9 вересня 2009 року за вагомий внесок у розвиток національного книговидавання, високі здобутки у популяризації української книги у світі Миколу Івановича нагороджено орденом "За заслуги" III ступеня.

Гортаючи книгу життя ювіляра, переконуємося, що кожна її сторінка заповнена цікавими і змістовними справами.

Редакційна колегія